

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bp.

(Hely)

1943. 11. 21.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

712.21

Hely

Várkert

Idő

"1943"

Személy

Királyok virága, virágok királya

Látogatás a királyi várkertészetben

Négyszázéves kiklopszfallak mentén megyünk fel a vár emelkedő oldalán. A falak néhol meztelenül mutatják mázsás kövekből összerakott erejüket, másutt a rések közé tapadt futónövények takarják a várépítésben gyakorlott régiek munkáját, mely napjainkig állta az időt meg a sok veszedelmet.

A délnak fekvő oldalon spalierban metszett őszibarack rózsaszínű virága simul a szürke sziklafalhoz, arrább, egy domb oldalán hófehér zuhatagban hajlanak a gyümölcsfák a zöld pázsit fölé.

Az üvegházak ajtaját kedvesen nyitja ki előttem Szörényi Mihály királyi kertészeti igazgató. Hűséges munkatársa, Somogyi főintéző már vár reánk. Ők ketten magyarázzák el a különleges növények természetét és készségesen adnak felvilágosítást, ha bármilyen jelentéktelen apróság megragadja figyelmemet.

A Ferenc József királyunk idejében épített üvegház középső folyosójától jobbra és balra van elhelyezve a tizenhat tenyésztház, melyeknek párafutotta ajtain át melegen és élön virítanak a szindús virágok.

Maga a folyosó is érdekes. Egy karvas-

tagságu, sok méter hosszú Bougainvillia-törzs kúszik végig a tetőzeten, olykor íelfelé fordul és ha éppen arra akarja venni utját, el kell távolítani előtte egy oldalablakot. Színes murvalevelei néha gyönyörűen égnek az üvegek közt megtörő napban. Sok futónövény diszlik itt, ezek leplezik a hely építészetileg tagadhatatlan ridegségét, melyen azonban a célsze-

rűség szempontjából nem lehetne változtatni. A sok csillag- és fűrtalaku növény egymásba kapaszkodik, légyökereikkel tornásszák magukat a magasba és nem hagynak fedetlenül egy tenyérsíni helyet sem. Láttam köztük egy most virágzásban lévő borsot, levele haragos zöld volt, virágja, mint a barka, de érdekes, hogy még meglehetősen sem érik be. Lábnak alatt a folyosó lyukacsos járdájától védve feltűnik, hogy zöld növényzetekkel van tele még a pincének megfelelő rész is. Az általánosan ismert „Pletyka” terjeng itt, csak sokkal szimpatikusabb formában, mint kint a világban.

A folyosóról az azalea-házakba megyünk. A királyi kertészet egyik főfeladata az azalea-tenyésztés. Ez egy külön kis világ,

még pedig nem régen létesült világ, mert nálunk mindössze 6—8 éve tudják az azaleákat szaporítani. Azelőtt a nagy virágzó tövekért és bokrokért külföldre ment ki a sok pénz és a behozott árunak még az a hátránya is megvolt, hogy idegenben tenyészttve, a mi lakásainkban tönkrement. Emlékezzünk, mikor egy-egy nagy virág és hamarosan utána a többi is lehullott a cserepet tartó asztalra! Csak néztük szomorúan a kopaszodó tövet!

De azért vannak a **fiziológusok**, hogy az élettan alapján szerzett tapasztalataikat átadják az emberiségnek és azért vannak a közkertészetek, hogy az így átvett tapasztalatokat kikísérletezzék és a kereskedelmi kertészetek rendelkezésére bocsássák. Ezt a feladatot ismerte fel és vállalta magára a királyi kertészet.

Cserépgyűszükből ovodába

Sok próbálkozás után végre meggyökeresedett 25 dugvány. Ugyanolyan izgalommal jár ez, mint a felfedező munkája! Tözeges homokban, minden mésztartalom nélkül helyezték el a félfás dugványokat és várták az eredményt. Aztán éltek a kis növények és szépen szaporodtak. Ma már ha kinyitjuk egy tenyésztház ajtaját a legelsőfokon — mintha egy csecsemőotthonban lennénk — pici cserépekben egyszerre 2000 dugványt is látunk, faszéndarabok védik őket a rothadás ellen. A következő állomás az óvoda, itt már a tavalyi dugványok erősödnek és aztán a fejlődés különböző fokozatai után végre

a virágzó tövek fölé hajolhat a szemelő és élvezheti hófehér, rózsaszínnel érezett, piros, néha mályvaszínű szépségüket. Egy-egy tövön két színű virágot is találunk. Ezt sporthajtásnak nevezik és mindegyikről külön szaporítanak tovább. Pár év alatt 20.000-re nőtt fel a tövek száma és minden fölösleges darabot eladnak a kereskedelmi kertészeteknek.

A selymes, színes, kissé összegyűrődött szirmok közeléből a hidegebb, porcellányszerű Hortenziákhoz megyünk. Most vannak teljes nyílásban, lépcsőzetes állványaikon magasra emelkedve, szabadon tárják ki pompájukat és oly szépek, hogy az észszerű cáfolaton kívül már önmaguk is elhallgattatják az oktalan babonát, mely szerint bajt hoznak a házra és nem megy férjhez a lány, ahol Hortenziát tartanak. Ime a bizonyíték, hogy jó hírnevét még a virágok birodalmában sem őrizheti meg mindenki!

Az utóbbi évek nagyon felkapott és divatos virága a Calceolaria. Hybrida, a Papucsvirág pettyezett, szinte az exo-

tikus állatok külsejére emlékeztető tarkasága mögött, Callák, a menyasszonyok csokrának legstílusosabb viaszfehér virágai huzódnak végig, itt egy Amaryllis fordítja felénk szépséges arcát, amott a teljes nyílásban lévő fokföldi ibolyák kéklenek és szőnyegnövények szürke, vörös és sárgával kevert piros levelei élénkítik a képet. Egy husevő Nepenthes kancsójába éppen berepül egy boldogtalan légy, pedig a Sanseveria kardalaku, csikozott levelével szinte őrséget állt mellette. Utóbbit is a királyi kertészet hozta

14 évvel ezelőtt kereskedelmi növényként forgalomba.

A husvéti ünnepekre, a várkápolnai Szent Sir diszítésére idejében fehér orgonákat hajtottak. A tövek koronával lefelé fordítva 12 órán át maradtak 28 fokos vízben, aztán a sötét, nedves hajtatószekrénybe kerültek mindaddig, míg a bimbó ki nem fejlődött. Csak ekkor vizik őket világos helyre.

Most kilépünk a szabadba és egy furcsa alakú, nagy, zárt kocsi mellett, — melyet télen faszénkályhával fűtenek és úgy szállítják benne a virágokat diszítésül — elmegyünk a nagy pálmaházba. Ez 60 m. hosszú, 10 m. magas és 20 m. széles. Tropusi növények, terjedelmes, legyezőalakú levelei borulnak fölbenk, a zöld erőteljesebb, mélyebb színe ez, mint amit a mi napunk kitermel. Ma, amikor a pálmafák hazájától el vagyunk zárva, oly jó, hogy illuziókeltésül legalább egy-néhány itt maradt közülük.

A pálmaház közepén egy kis kőperemű vízmedence van, aranyhalak uszkálnak benne. Mellette, egymással szemben két egyszerű pad, közöttük megkopott, a kilencvenes évekből ittmaradt, márványtetejű asztal áll. Valahol alig hallhatóan zug a víz. A pálmák, mint egy oázis körül a medence fölé hajlanak. Csend van, a növények, a víz, a páratelt levegő összhangzatos csendje ez. Jó volna itt sokáig pihenni! De már egy érdekes pálmának, az Ausztráliában tenyésztő Pandanus Utilisnak különleges légyökereit figyeljük. A törzs közepe elsovadt és mintha ki volna pányvázva, a földre támaszkodó légyökerek tartják a csodálatosan hasznos fát. Mint neve is mutatja — Utilis. A bennszülöttek terméséből bort, rostjaiból kötelet, törzséből épületfát készítenek.

A narancsházban találkozunk még egy érdekes pálmával. A fáma szerint Mária Terézia uralkodása alatt került ide, a kupola alatt áll, kivinni már nem lehet és egyedül álmodik Japánban tenyésztő társairól, hol minden templom mellett van egy-két ilyen kenderpálma és mert sok a templom, sok a pálma is. Körülötte bimbóban lévő Rhododendronok

fényeszőld levelei szívják magukba a páratelt levegőt és még egyszer találkozunk a narancsfák köré rakott, nyiló azaleák tömegével.

Utunk végcélja az orchideaház. Még mielőtt bármilyen élettani vagy tenyésztéssel kapcsolatos kérdést feltennék, minden tudomány nélkül, csak úgy, egyszerűen, a szépség varázsába hajtván megállok egy, a levegőben himbálódzó tartó előtt és azt a két, mélyen lecsüngő orchideaágot nézem, mely apró virágokból összetéve az álomszerű rózsaszín és a leghalványabb lila keveréke és vonalainban oly könnyed és finom, mint a részletes aprólékosdaggal dolgozó japán festők rajzai. Sötétebb háttere előtt ideoda ingatja egy gyenge légjárat s míg könnyedségében majdnem szállni készül, azt gondolom: ez valóban a virágok királya.

Minden nemzet kertészei büszkéek, ha ezt a különleges növényt tenyésztetni tudják, a királyi kertészetben elért eredmények pedig — bár időben csak rövid multra tekinthetnek vissza — egészen kiválóak. Maga a tenyésztés különleges tudomány. Az orchidea mag csírázásához egy fonalgomba szükséges. Ezt laboratóriumokban állítják elő, beoltják vele a talajt és csak ebben éled a növény. Maga a talaj Közégszeg vidékéről hozott moha, Szentendre környékén gyűjtött és összevagdalt páfránygyökér. Ezt a laza és négyzetes faladikákban elhelyezett talajt csak támaszkodásra használja a kifejlődött növény, táplálkozása a levegőből, légyökereken át történik.

Az angolok 15.000 fajta orchideát tartanak nyilván. Sokféleségük, szépségük oly csodálatos és megkapó, hogy egyszer a Nemzeti Múzeum Növénytárában alig tudtam megvalni az orchideákat ábrázoló albumoktól.

Most élő szépségükben vannak itt előttem. Némelyik tővön 12 bimbó igéri a nyilást, egy mohába ültetett vérbükk ágát, mintha spárgával volna átkötözve körülfontják a kapaszkodó légyökerek, fölöttük büszkén emeli fejét két nagy kelyhű virág, egy lianeszerű kuszónövény kecsesen fut a magasba, ez is orchidea-

fajta és termése a most már hosszú idő óta nélkülözött — vanília.

Az egyik asztalon préselt papáfrány törzs áll. Braziliából, az orchideák hazájából érkezett ajándékképpen ide, indián arc van rajta kifaragva, még fehér fogsora is látszik meg imitált haja. Az ajándékozó körülültette a található legszebb orchideákkal. Azt mondják, mikor virágzik gyönyörű.

Van a várkertészetnek saját keresztezése is. Ilyen a télen virágzó Brasso-Lealio—Cattleya „Horthy Miklós”. Ez az üvegházak büszkesége, mert mind a három genus tőj tulajdonságait egyesíti magában, a legnagyobb és legszebb és ami ritkaság, könnyű, inkább csak sejthető, mint meghatározható illata van. Vázában, akár csak többi társai 3—4 hétig is eláll.

Csapody Vera, aki szinte Dürerhez hasonló művészettel érzi és érti meg a virágok életét és egyéniségét, lefestette ezt a ritka orchideát is. Ecsetje nyomán rögzítette egy virág mulandó életét.

Csak ennyit akartam én is. Husvétvasárnapjára szavakba rögzíteni abból a szépségből valamit, ami itt van körülötünk és amelyiknek, mint minden fiatal és fejlődő életnek jó a közelébe menni, mert míg velük vagyunk, akár egy gyerekek mosolygó arca, akár egy virág illata elfelejteti velünk az emberek szenvedését és a háborút.

AMBRÓZY MIGAZZI NÓRA